

МУЗЕЙНО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІСТОРІЇ ТА СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Реформування вітчизняної системи освіти зумовлює необхідність використання інноваційних засобів формування творчого потенціалу особистості педагога. Музей – це унікальний освітній простір, що має виняткові можливості щодо професійної підготовки майбутнього вчителя історії та суспільних дисциплін. В музеї інформація набуває наочність, образність, стає засобом передачі соціального досвіду. Музейний простір надає можливість через контактування з музейними предметами перетворити психолого-педагогічний процес засвоєння знань у цілісне й інтегроване явище. Актуальність обраної теми зумовлена сучасними тенденціями щодо впровадження компетентнісного підходу в педагогічний процес, формуванню нової методології викладання, побудованої на основі суб'єкт-суб'єктної взаємодії педагога та студентів. Вагома роль у даному процесі належить музейній педагогіці з її арсеналом активних способів організації педагогічної взаємодії.

Аналіз наукових досліджень засвідчив актуальність проблеми модернізації педагогічного процесу у вищій школі. Означеній проблематиці присвячено праці К.Баханова, І.Беха, І.Зязюна, В.Кременя, О.Пометун, О.Савченко та ін. Зміст, форми й методи музейно-педагогічної діяльності обґрунтовано у працях Л. Гайди, О.Караманова, В.Снагощенко, Б. Столярова, М. Юхневич та ін. Педагогічний аспект музейного середовища узагальнили В. Т. Белофастова, О.Медведєв, Н. Пусепліна, І. Самсакова та ін. Теоретико-методологічні основи професійної підготовки майбутнього вчителя обґрунтовано у працях С. Гончаренка, В. Краєвського, В. Кременя, В. Мисана,

В. Огнев'юка, М. Ярмаченка та ін. Незважаючи на те, що в педагогіці вищої школи накопичений значний досвід з підготовки майбутнього вчителя історії до професійної діяльності, аспект підготовки його засобами музейної педагогіки залишається маловивченим.

Мета статті полягає в обґрунтуванні педагогічних аспектів музейно-освітнього середовища у контексті професійної підготовки майбутніх вчителів історії та суспільних дисциплін.

Теоретичний аналіз філософської, музеєзнавчої та психолого-педагогічної літератури дозволив уточнити сутність поняття: “музейний простір”. Музейний простір дослідники визначають як “спеціально створене середовище побутування музейних предметів (безпосередньо музейне приміщення, експозиції, фонди) та навколomuзейний простір, де створені необхідні умови для максимального впливу музейних предметів на відвідувача” [3, с. 8 – 9]. Науковці розглядають музейний простір як середовище, що гармонійно пристосоване для вирішення навчально-виховних завдань, сприяє інтегрованому викладу навчального матеріалу, мотивує до критичного вивчення історичних фактів, забезпечує активні способи взаємодії педагога та студентів, наочність та доступність засвоєння інформації.

Поняття “засоби музейної педагогіки” ми визначаємо як “об’єкти матеріальної і духовної культури, що впливають на емоційно-вольову сферу особистості, полегшують безпосереднє та опосередковане пізнання дійсності й культурно-історичної спадщини і є невід’ємною складовою музейно-освітнього середовища” [3, с. 16].

Як відомо, ефективність педагогічного процесу закономірно залежить від умов, у яких він проходить. З огляду на це постало завдання певною мірою оновити зміст педагогічної діяльності зі студентами і приділити увагу проблемі формування змісту освіти. Ми підготували та почали впроваджувати в педагогічний процес Національного університету “Чернігівський колегіум”

імені Т.Г.Шевченка навчальну програму “Основи музейної педагогіки” на засадах трансдисциплінарного підходу.

Студенти отримують теоретичну підготовку, необхідну для самостійної практичної роботи в музейному просторі. До проблемного кола музейної педагогіки входять: особливості здійснення педагогічного процесу в музеї (принципи, закономірності, форми, засоби, методи); врахування дидактичних аспектів у розробці експозицій; моделювання нових напрямів і способів педагогічної діяльності тощо. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен вміти: володіти змістом, засобами, формами, методами та прийомами педагогічного процесу в умовах музейного простору; застосовувати сучасні освітні технології в музейному просторі; використовувати потенціал музею для розкриття творчих здібностей особистості.

Під час проведення практичних занять студенти залучалися до основних напрямків музейної діяльності (науково-дослідної, екскурсійної, фондової, експозиційно-виставкової); брали участь у різноманітних музейно-педагогічних заходах: у підготовці й проведенні музейних уроків, розробці й проведенні тематичних екскурсій, музейно-педагогічних проектів. Як правило, групова або парна робота студентів над проектом передбачає наступні етапи: критичне опрацювання шкільної навчальної програми з історії для вибору теми музейного уроку (тема має відповідати навчальній програмі з предмету); обґрунтування теми й мети уроку з урахуванням шкільних навчальних програм, профілю музею й освітніх можливостей музейного середовища; вивчення психолого-педагогічної, історичної, методичної літератури; з’ясування педагогічних аспектів музейної експозиції (визначити об’єкти демонстрації, обрати місця для зупинок, скласти маршрут, визначити відповідні дидактичні методи та прийоми, адже музейний простір вимагає спеціальної методики проведення занять); з’ясування особливостей та властивостей пам’ятки історії; систематичне обговорення дидактичних проблем, обмін думками, аналіз педагогічного досвіду; обґрунтування навчальних інтеракцій з музейними

предметами; написання конспекту музейного уроку; створення презентації; проведення навчального заняття (фрагменту) в музейно-освітньому просторі; обговорення й узагальнення результатів діяльності.

У рамках проектної діяльності передбачається обґрунтування й планування музейних уроків і виховних заходів у музейному середовищі. Студенти вчаться моделювати уроки історії в музейному просторі, відпрацьовують уміння добирати відповідний методичний матеріал. Практичні заняття проводились у музеях різного профілю м.Чернігова. Перебуваючи у просторі музею і працюючи над виконанням поставлених завдань, студенти набувають навичок конструювання педагогічної діяльності та активної взаємодії. Результатами такої взаємодії, на нашу думку, є психологічно комфортна атмосфера, наочний характер навчання, оптимальне впровадження й застосування інноваційних педагогічних технологій.

Отже, музейно-освітній простір є важливою складовою професійної підготовки майбутнього вчителя історії та суспільних дисциплін. Музейне середовище забезпечує трансдисциплінарність та інтерактивний характер педагогічної діяльності, сприяє формуванню соціальної активності майбутніх фахівців.

Список використаних джерел

1. Мезенцева Г.Г. Музеєзнавство. Київ : Вища школа, 1980. 120 с.
2. Пометун О.І., Фрейман Г.О. Методика навчання історії в школі : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Генеза, 2006. 319 с.
3. Снагощенко В.В. Професійна підготовка майбутнього вчителя історії засобами музейної педагогіки : автореф. дис... канд. пед. наук. Київ : Б. в., 2010. 20 с.
4. Цибко С. Музейна педагогіка в навчально-виховному процесі // Директор школи (Шкільний світ). 2011. №3. С.91 – 93.